

ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö  
Vallgatan 12 E  
352 35 Växjö

ProCivitas i Växjö AB  
Vallgatan 12 E  
352 35 Växjö

Beslut  
2010-10-04  
1 (6)  
Dnr 40-2010:270

## Kvalitetsgranskning av ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö i Växjö kommun

### Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat hur elevers möjligheter att nå målen påverkas av arbetsmetoder inom ramen för självstudier/eget arbete. Skolinspektionens har identifierat följande område där åtgärder behövs för att förbättra verksamheten:

- ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö bör tydliggöra hur strävansmålen anger inriktningen i skolans arbete med självstudier.

Rektor och huvudmannen har ansvar för att ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö förbättringsområde åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet.

### Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan i ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö i Växjö kommun

#### Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan under perioden 15 mars 2010 till den 31 oktober 2010. Granskningen av ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö i Växjö kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan.

Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>).

Syftet med kvalitetsgranskningsprojektet är att granska hur elevernas möjligheter att nå målen påverkas av arbetsmetoder inom ramen för självstudier/eget arbete. För att leva upp till styrdokumentens krav på individanpassning går skolorna olika vägar. Inom den regelbundna tillsynen har Skolinspektionen fått intrycket att ett vanligt sätt är att öka andelen självstudier/eget arbete. Arbetssättet ställer stora krav på elevers förmåga att planera och genomföra studier med begränsad lärarhandledning. Hur skolor arbetar med självstudier/eget arbete ter sig mot denna bakgrund som ett viktigt granskningsområde. Vid avslutat projekt ska de granskade skolornas förhållningssätt gällande

självstudier/eget arbete ha synliggjorts och bedömts mot de krav som ställs i författningarna men också med stöd av forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Detta förväntas bidra till att dessa skolor fortsättningsvis arbetar med självstudier/eget arbete med en hög måluppfyllelse och inom ramen för definitionen av undervisningstid. Projektets resultat kommer även att spridas till skolor och huvudmän som inte deltagit i studien och förväntas där ge samma effekt som i de granskade skolorna.

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?
- Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?
- Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?

## **Motivering till beslutet**

### **Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?**

Skolinspektionens regelbundna tillsyn har visat att det blivit allt vanligare att organisera undervisningen i form av självstudier. Denna undervisningsform är vanligare i vissa skolor än i andra. Mycket tyder vidare på att begreppet undervisningstid är föremål för en relativt fri tolkning. Det kan också konstateras att självstudier/eget arbete organiseras på olika sätt. Det nationella målet att elever i gymnasieskolan ska nå minst godkänt betyg i samtliga kurser som ingår i deras studieplan är långt ifrån uppnått i svensk gymnasieskola. Arbetsformer och arbetssätt påverkar måluppfyllelsen i hög grad. Undervisningsmetoden självstudier kräver god planering och förberedelse av både lärare och elever. Forskningen visar att elever från studievana hem hanterar de uttalade krav som ställs i självstudier/eget arbete, medan elever från mindre studievana hem i större utsträckning är beroende av interaktion med läraren.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Beskrivning av skolans kunskapsresultat
- Erbjuds den garanterade undervisningstiden
- I vilken utsträckning använder skolan självstudier
- Hur är självstudierna upplagda
- Hur förbereds eleverna för att klara självstudier
- Bidrar självstudier till att elever avbryter utbildningen
- Hur arbetar skolan med mål att sträva mot i arbetsformen självstudier

Betygsresultaten på ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö är goda. På samhällsvetenskapsprogrammet ligger den genomsnittliga betygspoängen över kommungruppens och rikets genomsnitt. De flesta elever som blir antagna på skolan är studiemotiverade

och har goda betygsresultat från grundskolan. Skolans betygsresultat korresponderar väl med elevernas intagningspoäng från grundskolan. För naturvetenskapsprogrammet finns ingen statistik eftersom skolan ännu inte haft någon avgångsklass. Endast ett fåtal elever på de granskade programmen har de senaste tre åren avbrutit sin utbildning. Det finns inget som tyder på att för mycket eller för lite självstudier skulle vara orsaken till avbrotten.

Självstudier där eleverna arbetar på andra platser än i klassrummet förekommer i alla ämnen men i väldigt skiftande omfattning. Självstudier förekommer i mycket liten utsträckning i matematik och de naturvetenskapliga ämnena, medan det är vanligare i samhällsvetenskapliga ämnen, svenska och språk. Vanligast är självstudier i kurserna Småföretagande A och B, där eleverna själva driver företag kopplade till Ung Företagsamhet. Enligt undervisande lärare innefattar kursen cirka 70 procent självstudier. Andra kurser där självstudier utgör merparten av undervisningen är Estetisk verksamhet och Projektarbete 100 poäng.

Självstudier är vanligare på samhällsvetenskapsprogrammet än på naturvetenskapsprogrammet. Främst beror detta på att naturvetenskapseleverna inte läser ekonomikurserna, men enligt lärarintervjuerna beror det även på att eleverna på samhällsvetenskapsprogrammet, när de har möjlighet att välja, i högre utsträckning väljer eget arbete framför klassrumsundervisning. De intervjuade eleverna och lärarna är eniga om att det finns en tydlig progression där mängden självstudier ökar med årskurserna.

På ProCivitas finns en stor bredd på undervisningssätt när det gäller självstudier, allt från stora projekt som Ung Företagsamhet till mindre fördjupnings- och diskussionsuppgifter i andra ämnen. Ämnesövergripande uppgifter förekommer men är enligt de intervjuade lärarna ganska få.

Under elevernas introduktionsvecka i årskurs 1 finns studieteknik med som ett moment. Därefter är det upp till varje lärare att följa upp detta i det egna ämnet. Enligt de intervjuade eleverna har de haft mycket studieteknik i årskurs 1 och 2. Undervisning i källkritik ligger också på den enskilde lärarens ansvar. Elevintervjuerna tyder på att källor diskuteras ofta under lektioner, främst i ämnena svenska, historia och samhällskunskap.

Även om skolans självstudier i huvudsak genomförs i linje med läroplanens strävansmål, ligger inte strävansmålen till grund för undervisningen. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver diskutera och synliggöra strävansmålen samt hur dessa ligger till grund för skolans självstudier.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolinspektionen att självstudierna på ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö genomförs på ett sätt som ger eleverna goda förutsättningar att nå målen med utbildningen. Vidare bedömer Skolinspektionen att läroplanens strävansmål på ett tydligare sätt bör ligga till grund för självstudierna.

**Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?**

Individanpassning av undervisningen till varje elevs förutsättningar är en bärande tanke i styrdokumentet för gymnasieskolan. Vikten av elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen och ta ansvar för studieresultaten betonas i läroplanen. För att leva upp till dessa krav går skolorna olika vägar. Skolinspektionens regelbundna tillsyn ger intrycket att ett vanligt sätt är att öka andelen självstudier/eget arbete. Innebär detta i realiteten att undervisningen individanpassas? Har eleverna inflytande över självstudierna. Studier visar i motsats till detta att elevers uppfattning av att behärska skolans tidsplanering är låg.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Hur stor är elevernas tillgänglighet till lärare
- Har eleverna inflytande över arbetet med självstudier
- Har skolan en pedagogisk idé med självstudier
- Bedrivs självstudierna individuellt eller i grupp

Samtliga intervjuade är eniga om att elevernas tillgänglighet till lärare är mycket god. I de allra flesta fall får eleverna hjälp direkt om de behöver. Vid sjukdom kan eleverna skicka frågor och be läraren om råd via e-post och få svar inom ett dygn. Under vissa självstudieuppgifter kan eleverna välja att arbeta hemma under lektionstid men läraren finns alltid tillgänglig på skolan ifall eleverna behöver hjälp. Några lärare uttrycker en oro att vissa elever betraktar dessa lektionspass som ledig tid.

De intervjuade eleverna menar att de har stort inflytande över sina självstudier. I fördjupningsuppgifter kan de oftast välja innehåll inom ämnesområdet. Elevernas möjlighet att påverka metoder, tidsplanering och redovisningsformer är också stora. I vissa fall får klassen rösta om de vill ha eget arbete eller mer traditionell undervisning med genomgångar och prov. Planeringen för varje kurs är tillgänglig via skolans hemsida. I årskurs 1 presenterar läraren oftast ett förslag som eleverna får tycka till om. I årskurserna 2 och 3 är elevdelaktigheten i kursplaneringen större. Kursplaneringarna revideras ofta i samråd mellan lärare och elever.

ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö har ingen uttalad pedagogisk idé kopplad till sina självstudier. Några lärare menar att skolans övergripande målsättning att stimulera elevernas "ta-sig-för-samhet" kan kopplas till självstudier, framför allt i ekonomi-ämnen på samhällsvetenskapsprogrammet.

På skolan bedrivs självstudier både enskilt och i grupp. Det är emellertid skillnad mellan de båda programmen. På naturvetenskapsprogrammet förefaller individuellt arbete var något vanligare, medan grupparbeten är vanligare på samhällsvetenskapsprogrammet. På båda programmen är gruppuppgifter vanligare i årskurserna 2 och 3 än i årskurs 1. I många fall kan eleverna själva välja om de vill arbeta individuellt eller i grupp.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolinspektionen att arbetet med självstudier på ProCivitas Privata Gymnasium i Växjö ger goda möjligheter att anpassa undervisningen efter elevernas individuella behov, framförallt genom det inflytande som eleverna ges i val av innehåll, arbetssätt och arbetsformer.

**Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?**

Avsikten med självstudier är att utveckla elevernas förmåga till analys och vetenskapligt tänkande. Detta ska ge eleverna stimulans och möjligheter att utvecklas efter sina förutsättningar. Upplever eleverna detta och får de stöd och hjälp i arbetet med självstudierna?

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Vilket stöd erbjuder skolan de elever som har svårigheter med självstudier
- Upplever eleverna att självstudierna är lärarledda
- Känner eleverna sig stimulerade av självstudier

Skolan har väl utvecklade rutiner för att stödja elever som har svårigheter med självstudier. Under självstudieuppgifter finns det alltid kontrollstationer där läraren stämmer av med eleverna under arbetes gång. Den lilla enheten gör det lätt för skolans lärare att identifiera de elever som behöver extra stöd. Dessa elever får fler handledningstillfällen och kan i vissa fall få kortare inlämningsuppgifter. Om elever halkar efter i flera kurser får de hjälp av sin kontaktlärare att planera och strukturera sina studier.

Eleverna upplever att lärarna aktivt leder självstudierna. När en självstudieuppgift introduceras får eleverna alltid veta vilka mål de arbetar mot, vad som förväntas av dem, hur de ska göra samt vilka tidsramar som gäller. De flesta arbetspass inleds med en lärargenomgång.

De intervjuade eleverna på samhällsvetenskapsprogrammet är eniga om att självstudier är en stimulerande arbetsform. Eleverna betonar friheten att själv disponera sin tid och möjligheten att använda sin egen individuella lärstil. Flera elever menar också att de lär sig mer genom eget arbete än genom traditionell undervisning som avslutas med ett prov. Eleverna på naturvetenskapsprogrammet är inte lika entydigt positiva. Vissa elever upplever friheten, möjligheten att göra uppgiften personlig och chansen att visa vad de kan som stimulerande. Samtidigt pekar de på att alltför många fördjupningsuppgifter som inbegriper självstudier kan leda till hastverk. Någon elev hade helst sluppit självstudier helt till förmån för klassrumsgenomgångar och diskussioner.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolinspektionen att skolan ger eleverna det stöd och den stimulans de behöver i samband med självstudier.

2010-10-04  
6 (6)  
Dnr 40-2010:270

### **Uppföljning**

Vid redovisning till Skolinspektionen i samband med uppföljningen, ange vilka åtgärder som vidtagits och vilka åtgärder som eventuellt planeras. Ange även tidplan för planerade åtgärder och ansvarig för genomförandet. Redogörelsen kan sändas per e-post. Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:270) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Cecilia Hanö och Barbro Näsén samt utredare Anders Nilsson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson  
Avdelningschef

Viveca Serder  
Enhetschef/Föredragande

### **Bilaga**

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

## Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

De bedömningar som Skolinspektionen gör inom ramen för granskningen grundar sig på de författningar som reglerar gymnasieskolan.

I 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna finns en bärande tanke om individanpassning och elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen. Där finns också mål att sträva mot när det gäller elevernas förmåga att överblicka större kunskapsfält och utveckla en analytisk förmåga och ett alltmer vetenskapligt sätt att arbeta och tänka.

I gymnasieförordningen regleras den garanterade undervisningstiden och begreppet undervisningstid definieras som "tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning". I samma förordning anges också att elevernas skolarbete skall förläggas måndag–fredag och skall vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (detta gäller dock inte fristående skolor).

Dessutom grundar sig granskningen på forskningsresultat och beprövad erfarenhet inom området. I en forskningsöversikt om individualisering i undervisningen konstateras att den individualisering som framför allt är framträdande i skolan är ansvarsindividualisering i form av självstudier. Trots att styrdokumentet specificerar att det är viktigt att ta fasta på att elever lär på olika sätt beskriver forskningen att skolans undervisningsstrategier snarare har krympt än vidgats under årens lopp. Dessutom framgår det att en hög andel individuellt arbete får till följd att eleverna blir mindre engagerade i skolarbetet och att det också finns ett samband mellan en ökad andel eget arbete och sämre studieresultat. Annan forskning lyfter fram betydelsen av en aktiv och pådrivande lärare som förmår att utforma undervisningen så att den fungerar för olika elever och därmed har en positiv inverkan på resultaten.

I en kunskapsöversikt av undervisningen i naturorienterade ämnen i den svenska grundskolan visar Skolverket att eget undersökande inte gynnar elevers lärande och förståelse av naturvetenskap. Kunskapsöversikten beskriver i stället att lärarstöd är viktigt, och att undervisning där elever förväntas upptäcka saker själva är ineffektiv. Skolverket menar att detta resultat stämmer väl överens med den internationella forskningen på området. I den nyligen publicerade rapporten "*TIMS Advanced*" framgår det att svenska elever på gymnasiet kraftigt försämrat sina resultat i matematik och fysik. Skolverket lyfter det faktum att svenska elever ägnar relativt mycket tid åt individuellt arbete på lektionerna som en möjlig bidragande orsak.

I Skolverkets rapport "*Självkänslan och skolans vardag*" berörs ämnet tidsanvändning och dess koppling till elevers arbetssituation och självstudier. Elevernas svar på en enkätstudie som redovisas i rapporten tyder på att eleverna inte klarar av att planera i tillräcklig utsträckning. Det är även tydligt från studien att skolmotivationen ökar med ökande behärskning av tidsplanering.